

Estetski plati razstave gre posebna pohvala, posebno glede na to, da jo je muzej izvedel v lastni režiji, brez pomoči poklicnega arhitekta ali aranžerja. Morda bi bilo le nekoliko bolje, če bi si načrtovalec stojal za panoje, kjer so bili pritrjeni posamezni primerki peč, zaradi njihove stilno-ornamentalne strani zamislil lažjo konstrukcijo, n. pr. v aluminiju, ker so jeklena stojala zhubjala nekoliko okoren videz. Za kontrast belini razstavnega gradiva so posrečeno poskrbele velike prekmurske črne putre in vrči, ki so bili okusno razporejeni po vogalih in na podstavkih med stojali in panoji.

Da je razstava dosegla svoj namen, nam zgovorno priča lepo število obiskovalcev v Ljubljani, kjer je bila do 13. oktobra, in v Kranju ter Škofji Loki, kamor so jo preselili zaradi vsesplošnega zanimanja. V letu 1960 bo razstava obiskala še druga slovenska mestna središča, zlasti Maribor in Celje.

Če pa je razstava po nekaterih osamljenih sodbah bila pripravljena bolj s stilno-ornamentalnih kakor historično-razvojnih vidikov, smemo biti vendarle zadovoljni, ker je s svojimi začetki in pogledi na ta element slovenske ljudske noše dala pobudo za nadaljnja proučevanja.

Résumé

LEXPOSITION «LE MOUCHOIR DE TÊTE EN SLOVÉNIE»

Dans le cadre du «Festival de Ljubljana 1959», le 1er juillet 1959 une exposition temporaire fut inaugurée à Ljubljana, dédiée au «Mouchoir de tête en Slovénie», et organisée par le Musée ethnographique de Ljubljana. Le mouchoir de tête est une partie du costume populaire de femme, en Slovénie, et appartient aux coiffures portées autrefois par les femmes des villes et de la campagne. Le but de l'exposition était de présenter le mouchoir de tête slovène surtout du point de vue du style ornemental, différent selon les contrées variées de la Slovénie (Styrie, Outre-Mure, Basse-Carniole, Carniole Blanche, Haute-Carniole, Carniole Intérieure et Littoral). En même temps, l'exposition montrait au visiteur les différentes façons de nouer un mouchoir de tête, façons variant selon les contrées slovènes. L'arrangement de l'exposition témoignait d'un goût raffiné, c'est la raison de ce qu'elle eut un nombre de visiteurs très considérable. Elle fut transférée, après la clôture, en octobre 1959, à Kranj et à Škofja Loka, et doit séjourner en 1960 encore dans d'autres centres slovènes.

NEKAJ NOVIC IZ ETNOGRAFSKEGA ODDELKA POKRAJINSKEGA MUZEJA V MARIBORU IZ LET 1958—1959

Tončica Urbas

V letu 1959 sta bili po načrtu pripravljene dve občasni razstavi. Prva — z naslovom »Prerez ljudske umetnosti v Podravju in Pomurju« — je bila prirejena v počastitev IV. kongresa jugoslovanskih muzealcev in konservatorjev, ki so se zbrali od 4. do 9. maja 1959 v Mariboru. Prostor zanjo je velikodušno odstopila muzeju Umetnostna galerija, medtem ko razstavnih predmetov zanjo ni prispeval le Pokrajinski muzej v Mariboru, ampak tudi Pokrajinski muzej v Murski Soboti. Spričo znanega dejstva, da umetnost severovzhodne Slovenije zaostaja za razkošnostjo in umetniškim snovanjem človeka, ki je živel v alpskem prostoru, je bilo razumljivo, da so bili prireditelji razstave nekoliko v zadregi. To pa tudi zavoljo tega, ker oba omenjena muzeja doslej nista posvečala posebne pozornosti tej zvrsti duhovnega ustvarjanja kmečkega človeka v tem

območju. Mimo tega pa tudi obstoječe zbirke, tako razstavne kakor depotne, ne vsebujejo izrazitih izdelkov prave ljudske umetnosti. Sele ob složnem sodelovanju obeh ustanov nam je uspelo, da smo pripravili za razstavo po nekaj primerkov, ki manifestirajo smisel človeka v Podravju in Pomurju za umetniško preoblikovanje mrtve gmote, kakor je n. pr. les ali glina. V mislih imam ljudsko plastiko, ki se je kot vrst umetniškega ustvarjanja predvsem udomačila na skrajnem zahodnem koncu SV Slovenije, to je v Koroškem kotu, od koder so najlepši primitivni kipi v zbirkah Pokrajinskega muzeja, in na njenem skrajnem vzhodnem robu, t. j. v Prekmurju, od koder so prispeli za razstavo prav lepi in izbrani kosi, med njimi tudi nekaj izdelkov še živečih ljudskih nešolanih umetnikov.

Ljudski umetnik v tej pokrajini je umetniško preoblikoval še les za panjske končnice, ki izvirajo spet največ iz Koroškega kota. Po duhovitosti motivike in po pestrosti izbire barv seveda zaostajajo za primerki, ki jih je pred leti zbral in pripravil za samostojno razstavo Etnografski muzej v Ljubljani, vendar so pokazali nivo te vrsti umetnosti in bodo, kolikor že niso, rabili za primerjavo in oceno ustvarjalnih sposobnosti človeka-umetnika iz te pokrajine. — Tretja skupina predmetov so umetniško oblikovani lončarski izdelki. Z njimi se posebno ponaša Pokrajinski muzej v Mariboru, ki ima precej bogato zbirko res umetniško izdelanih loncev, ponev, pekač in glinastih figur, izdelkov že izumrlih slovenskogoriških lončarjev; le-tem pa so se posebej priključevali še primerki prekmurskih črnih lončarjev, ki po elegantnosti predmeta in po izrednem smislu za skladnost oblike in barve v ničemer ne zaostajajo za še tako modernimi umetniškimi ali umetno-obrtnimi izdelki.

Posebno skupino so na razstavi sestavljale štajerske in prekmurske peče, ki jih zaradi njihove stilno-okrasne plati smemo prav tako uvrstiti med izdelke ljudske umetnosti. Tudi tu je bilo mogoče, zlasti spričo tega, da je muzej pripravil za razstavo najbolj izbrane primerke peč, opaziti, da je človek v tej pokrajini občutno zaostajal za stilnim in okrasnim oblikovanjem svojega alpskega soseda. — Svoje mesto pa so na razstavi kajpada zavzeli zaobljubni železni votivi, ki so po vsej verjetnosti koroškega in poznosrednjeveškega izvora. Bilo je prav, da so se pojavili vsaj na občasni razstavi. Naj omenim, da drugače občinstvu niso dostopni, ker bi jih bilo težko uvrstiti v sedanjo stalno razstavno zbirko, to pa predvsem glede na njen značaj in delno tudi vsebino. — Razstavo je občinstvo toplo sprejelo, čeprav so nekateri strokovnjaki menili, da je bila postavljena bolj idealistično kakor razvojno.

Morda se je prav zaradi take sodbe vodstvo muzeja nato z vso resnostjo lotilo priprav za novo jesensko občasno razstavo, s katero naj bi muzej počastil III. mariborsko kulturno revijo. To je bila razstava »Razvoj keramike od neolitika do danes«. Ze sam naslov pove, da ni zajela le narodopisnega dela, marveč je morala nujno zaiti tudi v področje arheologa in umetnostnega oziroma kulturnega zgodovinarja. Tudi za to razstavo je odstopila Umetnostna galerija spodnje razstavne prostore.

Etnografski del te razstave nudi podatke o nahajališčih glin in ilovic na geološki karti Stajerske in Prekmurja, zajema nato fotografije starejših in sedanjih glinokopov v krajih, kjer je še doma lončarska obrt, in preide končno k procesu izdelovanja glinastih posod od kupov zgetene gline do izgotovljenih loncev, ki nastajajo pod urnimi rokami lončarja ob starinskem lončarskem vretenu iz Prekmurja. Karta »lončarske delavnice pred letom 1918 in njihovo stanje danes« je govorila o naglem izumiranju lončarstva pri nas, kar pa je v zvezi z modernizacijo ognjišč in s prodiranjem industrijske posode, ki izpodriva lončarsko, na podeželje. Razstavo so zaključevali podatki o opekarništvu, ki ima prav tako svojo osnovo v prvotni preprosti ljudski proizvodnji v poljskih opekarnah, in fotografije notranjosti modernega keramičnega obrata v Ljubovah pri Celju, kjer je prav tako prvotna lončarska dejavnost, ki je imela osnove v ležiščih dobre ilovice, prešla v dobi kapitalističnega razvoja in indu-

strializacije proizvodnje v prejšnjem stoletju pri nas, v moderen industrijski objekt, ki pa seveda danes ne more več izrabljati domače surovinske baze.

Tudi ta razstava je privabila veliko število občinstva, posebno šolske mladine, ki si jo je ogledovala skupinsko štirinajst dni (od 5. do 19. oktobra 1959), ko je bila odprta.

Ce je etnografski oddelek usmeril svojo delavnost na razstave te vrste, seveda ni zanemarl drugega dela, ki zadeva muzejsko notranjo dejavnost. Tako je kustodinja obe leti nadaljevala inventarizacijo na novo pridobljenih predmetov, ki se nanašajo predvsem na predmetno kulturo s Pohorja, in urejala tehnično-dokumentarno gradivo, ki se v obliki fotografij, skic, tlorisov in filmov nabira v zadnjih letih v muzeju kot sad terenskega raziskovanja. Slednjemu se je oddelek posvetil v letu 1958 v okviru ekipe, medtem ko se je leta 1959 izvajalo individualno. Leta 1958 je poslal skupino raziskovalcev v Mislinjsko dolino, da bi pridobil manjkajoče in dopolnilne podatke o Pohorju, o katerem namerava pripraviti v bližnji prihodnosti posebno študijo, ki naj bi jo omogočil v pogledu denarnih sredstev Svet za prosveto OLO Maribor. Podatki s tega raziskovanja so bili zelo dobrodošli in so obenem obogatili arhiv tehnično-dokumentarnega materiala, ki čaka tako na končno objavo. Velik korak naprej v pogledu tehničnega dela pomeni za oddelek pridobitev stalne tehnične risarke, Martine Rojsove, ki je pomagala s svojim delom tudi pri skupinskem terenskem delu Pokrajinskega muzeja za Pomurje v Murski Soboti. S tem muzejem tesno sodeluje zadnji dve leti etnografski oddelek mariborskega muzeja, zlasti kar zadeva terensko raziskovalno delo, tako da mu pomaga s strokovnimi in tehničnimi delavci. Sodelovanje pa je mariborskemu muzeju zelo v prid, saj bogati ob tujih denarnih sredstvih svojo fototeko in kartoteko, ki jo sme v sporazumu z muzejem v Murski Soboti obdržati v duplikatih.

Résumé

QUELQUES NOUVELLES DU DÉPARTEMENT ETHNOGRAPHIQUE DU MUSÉE PROVINCIAL DE MARIBOR, DES ANNÉES 1958—1959

Le département ethnographique du Musée Provincial de Maribor suivit, l'année passée, l'exemple des autres Musées slovènes, et organisa des expositions temporaires. En mai 1959, il inaugura dans la Galerie des Arts de Maribor, une exposition de l'art populaire des régions de la Drave et de la Mure. Y étaient représentés des objets de sculpture populaire en bois et en céramique, puis des devants de ruche qui n'étaient pas trop nombreux, et des mouchoirs de tête, caractéristiques pour la région styriaque. — L'exposition automnale, organisée aussi dans la Galerie des Arts, montrait le développement de la céramique depuis le néolithique jusqu'au présent, et embrassait de même les régions de la Drave et de la Mure. L'ethnographe fut assistée, dans l'arrangement de l'exposition, par l'archéologue et par l'historien de l'art. — Le département poursuivait, avec cela, ces deux dernières années aussi, les amplex occupations internes, surtout la rédaction des fichiers et de la phototèque, et l'inventarisation, tandis que les recherches au terrain se sont dirigées dans la Vallée de la Mislinja (Mislinjska dolina) où une équipe exploratrice, comprenant plusieurs membres, fut envoyée en 1958. De plus, le Musée collaborait aussi dans les recherches du Musée Provincial de Murska Sobota.